

HEKAYƏT

Seyid Əzim Şirvani

<http://www.kitablar.com>

<http://www.kitablar.org/>

Nuşirəvan əsrində bir nəfər zalım bir zəifə bir qapaz vurmuşdu.
Nuşirəvan qapaz vuran şəxsin qətlinə hökm elədi. Həlak elədilər.
Xəvaslardan birisi dedi ki, təəccüb elədim padşahın
ədalətindən ki, bu az olan təqsirdən ötrü bir adamı
Həlak elədi.

Nuşirəvan buyurdu ki, qələt elədin.
Mən adamı öldürməmişəm, bəlkə bir it və qurdu öldürdüm, ilanı
əqrəbi həlak elədim.

HEKAYƏT

İskəndəri-Rumi öz sirrlərindən bir sirrbir şəxsə demişdi. Tapşırırmışdı ki,
heç bir kəsə deməsin. Qəzadan ittifaq, ol sirrin faş olmağı İskəndərə
məlum oldu. Həkim Bəlinasdan sual etdi ki, əgər bir kimsənə padşahın
sirrini faş eləyə--onun cəzası nədir?

Həkim dedi ki, ey padşah, əgər sahibi-
sirr istəsə ki, sirri faş olmasın,
gərək ol sirri heç bir kəsə deməsin. Bir sirri ki, öz sahibi saxlaya bilməyib,
bir sair şəxsə deyibdir və ondan haman sirr çıxıbdır, məzurdur.

İskəndərə həkimin hikmətamiz olan göftarı pəsəndidə gəldi.

NUŞİRƏVAN VƏ QARI HEKAYƏSİ

Ol vaxt ki, eyvani-İuşirəvan tamam oldu,hükəmalara buyurdu ki, mənim bu şahənə
olan imarətimə diqqət gözüylə baxın. Əgər bir yerində bir eybi və nöqsanı var isə, mənə xəbər verin. Hükəmalar baxdılar. Ərz edədilər ki, Taqi-Kəsranın heç bir nöqsanı yoxdur.Ancaq bu ali olan imarətin bir küncündə bir ev var ki, ol evdən çıxan tüstü bu zibə olan imarətin divarın qaraldır. Əgər ol evi oradan dağıtsalar, çox yax-şı olar.

Nuşirəvan dedi ki, ol ev bir qarı övrətindir. Ol vaxt ki, mən bu imarətin binasın qoydum, memarlar dedilər ki, bu qarının evi bizim evimizə xələl yetirir. Gərək bu ev buradan dağıla, tainki təmiratımıza nöqsan olmaya.

Mən bu qarının yanına adam göndərdim ki, evin satsın, ona ziyadə pul verərəm, ya gəlsin evindən əla evlər verim. Qarı.mənə xəbər göndərdi ki, çünki mən bu evdə doğub törəmişəm və bu evə öyrəşmişəm, ünsiyyət tutmuşam, Hamı aləmi padşahın mülkü görüb mən şad oluram. Amma padşahın gözü yoxdur ki, bu mühəqqər olan evi mənim [üçün çox görür]

.
Bu sözdən çox geri getdim. Ta ol vaxt bu eyvan tamam oldu, hər gün onun bacasından tüstü qalxdı, bu divarları qaraladı. Ona peyğam göndərdim ki, hər gün bu tüstünü nə üçün eləyirsən? Cavab verdi ki, özüm üçün yeməyə şey bişirirəm.

Heç dinmədim. Gecə bir məcməyi plov mürği-büryan ilə onun üçün göndərdim. Dedim ki, ey ana, hər gecə bir xonça qıza, iövbənöv xüruşlarla səninçün göndərərəm, sən dəxi bu dar olan evində od yandırma ki, onun dudindən eyvanın divarı qaralır.

Cavab göndərdi ki, aləmdə bu qədər aclar və fəqirlər ola.-ola ki, ürəkləri
büryan və gözləri giryan olalar, mən insafmıdır ki, hər gecə mürği-büryan və
neməti-əlvan yeyim?! Allah-taaladan qorxuram. Yetmiş ildir ki, mən nani-
cəvinə və kəşkineyi-hələl yeyirəm, indi mürği-suzineyi-həram yeyim?!
Mənim bu evimi, bir qərar qoy ki, sənin eyvanının zinətidir. Çün sən
amillərin görsələr ki, sən mənim əlimdən bu mühəqqər olan evi aldın,
təsərrüf
əlini rəiyyətin malına uzadarlar və birdə bu ki, sənin eyvanın çox qalmaz,
axır
fəna olar. Amma mənim evimin hekayəti
müddətlər səfəhati-övraqi-ruzgardə
mərqum və məstur olur.

Bunu ki, eşitdim, onun həmsayəliyinə
razı oldum.
Və belə rəvayət edirlər ki, o qarının
bir arıq inəyi var idi. Hər sabah
evindən səhraya çıxarırdı,
axşamlar evinə gətirirdi. Sabah-axşam o inək pad-şahın evinin
qabağında döşənmiş olan mərmər daşları peyinli ayaqları ilə
basıb gedib gəlirdi. Padşahın nökrələrindən biri dedi ki, ey
qoca övrət, bu hərəkəti eləmə ki, padşahın namusunu şikəst qılır-
san və əsasi-heybəti-səltənəti xarab eləyirsən.

Qarı cavab verdi ki, padşahın namusu zülmədən şikəst olar,
nə ədlədən və soltanın binayi-əsasi-heybəti cəhldən xarab
olar, nə əqlədən. Mən bu əməli ki, eləyirəm--padşahın
niknamlığından ötrü eləyirəm və onun aqibət nikfərcamlığın
istəyirəm.

Əlhəq ki, ol pirəzən yaxşı deyibdir. Min ildən ziyadədir
ki, keçibdir, hələ də «hekayəti-xaneyi-pirəzən və eyvani-
Nuşirəvan» kitablarda məsturdur, dillərdə məzkur.

NUŞİRƏVAN VƏ İKİ BAYQUŞ

Nuşirəvan əcəm padşahlarındandır və Kəsra dəxi onun bir adıdır. Belə rəvayət edirlər ki, Nuşirəvan əvaili-səltənətində çox zalım idi. Zülm əldni xəlayiqə açmışdı. Bir gün şikara çıxmışdı. Gördü ki, bir xərabənin divarında iki bayquş bir-birinə səda edirlər. Nuşirəvan öz vəziri həkim Büzürgmehrdən soruşdu ki, ey həkim, görəsən bu bayquşlar nə danışirlar?

Həkim-danışmənd fürsəti-kəlamı qənimət bilib, lətifə üzündən ərz elədi ki, ey padşahi-aləm, bu bayquş o bayquşa deyir ki, qızını mənim oğluma ver.

O deyir ki, əgər mənim qızımın sədaqından ötrü yüz xərabə versən, müzayiqə yoxdur.

O bayquş bunun cavabında deyir ki, qorxma, əgər Nuşirəvan bir neçə il də padşah olsa, mən sənə yüz min xərabə verrəm.

Gər məlik in əst dər in ruzigar
Mən beto viranə dəhəm səd hezar[1].

Nuşirəvan həkimin lətifəsindən sonra mütənəbbəh olub, qanuni-ədalətə mübaşir oldu.

[Təərcümə1: Zəmanənin hakimi budursa, mən sənə yüz min viranə verərəm.].

SOLTAN MAHMUDUN BAĞI

Soltan Mahmud Qəznəvi bir qitə bağ saldırmışdı ki, rövzeyi-rizvan kimi dilgüşa, firdövsi-bərin kimi behcətəfza idi.

Bir gün öz atası Nasirəddini-Səbük-təkini o bağa dəvət elədi.

Ənva və əqşam əkl və şürbdən sonra atasından soruşdu ki, ey pədəri-mehriban, səfheyi-aləmdə bundan dilgüşa bağ olurmu?

Nasirəddövlə dedi ki, ey oğul, bu bir bağdır nəhayətdə zibə və qayətdə dilgüşa. Amma ərkanı-dövlət və mülazımanı-həzrətdən hər bir kəs xahiş qılsa, bu ba-ğın mislin tərtib edə bilər. Padşahlar gərək bir elə bağ salsınlar ki, sairələr onun mislin əmələ gətirməkdən aciz qalsınlar və onun meyvələri heç bostanda əmələ gəlməsin.

Soltan ərz elədi ki, o hansı bağdır?
Cavab verdi ki, o bağ bağı-tərbiyə və nihali-mədələtdir ki, həkəma və şüəralardan abad ola. Ta o bağdan bir səmərə hasil ola ki, sərd və kərm, zımlıstan və tabıstandan məsnun və məhfuz ola,

Bu kəlam Soltan Mahmudə pəsəndidə gəldi.

HEKAYƏT

Bir şəxs Nuşirəvani-adilə mücdə gətirdi ki, allah-taala sənin filan düşməni-vü gətürdü (yəni düşmənin öldü). Nuşirəvan dedi ki, heç eşitdin ki, məni qoyacaq?

Bu hekayətin faydası budur ki, düşmənin mərkinə şad olma, çünki sənin də dünyada həyatın həmişəlik deyildir.

HEKAYƏT

Nuşirəvan və şikar</ i >

Şeyx Sədi «Gülüstan» kitabında nağıl edib ki, Nuşirəvani-adil üçün bir şikargahda bir seyd kabab edirlər. Kababa səpməyə duz yox idi. Bir qulam kəndə yüyürtdülər ki, duz gətirsin. Nuşirəvan qula dedi ki, duzu qiymət ilə al ki, ta töycü olmasın və kənd dağılmasın.

Dedilər ki, bu az duzdan nə xələl olacaq ki, kənd dağıla?

Nuşirəvan dedi ki, zülmün binası əvvəldən az olubdur.
hər kəs ki, gəldi--bir qədər artırdı, ta bu mərtəbəyə çatdı.

NUŞİRƏVAN VƏ QONAQPƏRVƏR KİŞİ HEKAYƏSİ

Belə nağıl edirlər ki, Nuşirəvan əvaili-səltənətində eyşü işrətə məşğul olub, rəiyyətpərvərlik zövqündən qafil idi. Onun həmsayəliyində bir şəxs var idi. Kərəmü səxavətdə məşhur idi və mehmana müraat etməkdə, ehsan-əltafda məzkur idi. Nuşirəvan onu imtahan etmək üçün bəzirgan libası geyib onun evinə getdi. Ev sahibi onu tanımadı; amma necə ki onun öz adəti idi, onu mehman edib, ziyafəti-təmam və mahəzəri-malakəlam tərtib etdi. Bir otaqda nişimən etmiş-dilər ki, onun gürfələri o kişinin öz bağına açılmışdı. Lətif olan meyvələr rəsiddə olmuşdu. Nuşirəvan məclis tamam olandan sonra ki, durub gedəcəkdə, dedi ki, ey xaceyi-mehman-nəvaz, mən bir sövdagərəm, sənəin səxavət və cavanmərdliɡüvün avazəsin məsmu etmişdim, ondan ötrü sənə zəhmət verdim. Yüz guş etg-diyimdən əlasanmış. İndi xudahafiz və xaneyi-ehsa-nın abad, kedirəm. Buyur ki, sabah sənəinçün karvan-saradan nə irsal edirəm?

Dedi:--Ey əziz olan mehman, dövlətindən cəmi əsbabi-mayəhtac mühəyyadır. Əgər sənəin üçün məqdur olsa, mənə bir qədər təzə əngur göndərəsən.

Nuşirəvan dedi ki, sənəin barında üzüm çoxdur, nə səbəbə yemirsən?

Dedi ki, ey bəzirgan, bizim padşahımız bir zalım və qafil olan padşahdır, rəiyyət qəminə qalmaz. Xalqın əngur bağları yetişibdir, hələ bir kəs yəqin eləməyibdir ki, padşahın «üşr malın» aparsınlar. Hərçənd ki, sairələr mülahizə etməyib əngur tənəvül edirlər, amma mən məhruməm. Ol cəhətdən ki, padşahın haqqı bu bağda var, hənuz məndən «üşr malın» almayıblar. Əgər bəndə verməmiş əngur yesəm, padşaha

xəyanət eləmiş ollam Mənim məzhəbimdə xəyanət və bidəyanətlik haramdır. Hələ ki taklərdə qora əmələ gəlir, bağın qapısını bağlayıb möhr eləyəm, qoymaram ki, heç afəridə bağa daxil olsun ki, bir gilə üzüm yesin. Ta vaxta ki, padşahın əmələcatı öz üşr məxsusların aparırlar, ol vaxt mən əlimi üzümə uzadıram.

Nuşirəvan bu hekayəni guş etdi, hay-hay ilə ağladı. Dedi ki, ol padşahi-zalım və qafil mənəm. Sənin dəyanətin məni xabi-qəflətdən bidar etdi.

NUŞİRƏVANIN VƏZİRLƏRİ HEKAYƏSİ

Güruhi-hükəma bir məsləhət xüsusunda Kəsrənin məclisində göftgu edirlərdi. Və hər biri bir tədbir deyirdi. Büzürkmehr xamuş idi. Ondan sual elədilər ki, sən niyə xamuşsan?

Dedi ki, həkimlər təbiblər misalındadır; təbib dərman verməz məgər naxoşa. Çün görürəm ki, hamı rəyi-siyasət ilə göftgu edirlər, mənim üçün ziyadə göftgu etmək füzulluqdur.

NUŞİRƏVANIN SUALI

Bir dəfə məclisdə Nuşirəvan Büzürkmehrdən sual elədi ki, ey həkimi-rövşənrəy, dünyada nə şey yaxşıdır?

həkim dedi ki, ölmək.

Yenə sual elədi ki, dəxi nə yaxşıdır?

Dedi ki, övrət.

Üçüncü dəfə sual elədi ki, dəxi nə yaxşıdır?

Dedi ki, ehtiyac.

Nuşirəvan qəzəbnak olduDedi ki, nə səbəbə, həkimi-danışmənd?

Dedi ki, ey padşah, əgər mövt olmasaydı, validi-macidin vəfat etməz idi, sənin kimi ədalətli olan padşah sahibi-ixtiyar olmazdı. Və əgər övrət olmasaydı, sənin kimi soltani-sahibvüqar və mədələtşüar dünyaya gəlməzdi. Və əgər ehtiyac olmasaydı, bizim kimi həkimlər sənə xidmət etməzlərdi. Bəs mövt, övrət, ehtiyac--hər üçü neməti-üzmadır.

Nuşirəvana həkimin bəyanatı nəhayət xoş gəldi və ənam əta qıldı.

HÖRMÜZ İBN NUŞİRƏVAN

Hörmüz tacidara dedilər ki, atanın vəzirlərindən nə xəta gördün ki, cümləsin zindana saldın?

Hörmüz buyurdu ki, bir xəta görmədim. Ancaq gördüm ki, mənim xəvf və hərasım onlara müstövli olubdur və mənim sözümə bilmərrə etimad və etibarları yoxdur. Qorxdum ki, öz canlarının xəvfündən mənim həlakıma qəsd edələr. Bəs həkimlərin qövlü ilə rəftar elədim ki, buyurublar: «Qorx o kimsənədən ki, həmişə səndən qorxur; əgərçi davada yüz ondan artıq olsan da. İlan çobanın ayağından o səbəb çalar ki, qorxur ki, çoban onun başını daş ilə əzə». Görməmişən ki, ol vaxt ki, pişik pələngin əlində aciz qalır, öz qorxusundan pələngin gözlərin çəngalı ilə çıxardır? Və illa pələngin zoruna pişiyin zoru çatmaz.

İSKƏNDƏR VƏ VƏZİRİ

Zülqərneyn bir gün sübhədən axşama kimi məclisi-hökumətdə

əyləşdi, heç bir kimsə onun hüzuruna rəfi-hacət üçün gəlmədi.
Öz nayibinə dedi ki, mənim bu günümlə ömrümdən hesab deyil.

Nayib ərz elədi ki, ey padşahi-aləmpənah, bir gün ki
söhbətdə fərağət keçə, səlamət və kəramətdə axşama gələ,
əmlər öz kamınca, xatirin fərağət, xəzanə məmur və sipah
mənsur,--əgər padşah bu günü ömrümdən hesab etməyə, bəs hansı
gün ömrümdən hesab olur?!
Zülqərneyn buyurdu ki, bir gün ki padşahdan bir istirahət bir
məzluma yetməyə və bir məhrumun hacəti rəva olmaya--o
günü necə ömrümdən hesab etmək olar?!

ÇİN PADŞAHININ İSKƏNDƏRDƏN SUALI

Çin padşahı İskəndərdən sual elədi ki, padşahlığın
ləzzətin nə şeydə gördün?

İskəndər cavab verdi ki, üç şeydə: birinci—düşmənlərə
qalib olmaqda; ikinci—dostları sərbülənd etməkdə;
üçüncü--möhtacların hacətlərinə rəva qılmaqda. Bunlardan
qeyri ləzzətin etibarı yoxdur.

PADŞAHIN HƏKİMDƏN SUALI

Padşahlardan birisi bir həkimdən sual elədi ki,
tədbir əfzəldir, ya şücaət?

Həkim cavab verdi ki, şücaət şəmşir məsabəsindədir,
tədbir əl misalındadır ki, əl qılınca iş buyurur və
qılıncsız əl ilə iş görmək olur. Amma əl olmasa qılınca
biməsrəfdir.

NUŞİRƏVAN VƏ BÜZÜRGMEHR

Nuşirəvan Büzürgmehrdən soruşdu ki, şücaət nə şeydir?

Həkim dedi ki, şücaət qəlbin qüvvətidir.

Nuşirəvan dedi ki, nə üçün demədin ki, əlin qüvvətidir?

Həkim dedi ki, əgər qəlbdə qüvvət olmasa, əldə qüvvət qalmaz.

QAZİ HEKAYƏSİ

Bir axmaq qazinin yanına gəlib sual elədi ki, oruc tutan şəxsə nə vaxt oruc açmaq gərək?

Qazi cavab verdi ki, nə vaxt ki, gün batar.

Dedi ki, bəlkə gün gecə yarısına kimi batmadı?

Bu hekayətdən sailin həmaqəti sabitdir.

DƏRVIŞ VƏ QƏNİ HEKAYƏSİ

Bir dərviş bir dövlətlinin yanına gəlib dedi ki, hər ikimizin atamız Adəm və anamız Həvvadır. Bəs mən sənə qardaşam. Sənin bu qədər malın var, istəyirəm ki, mənim qardaşlıq payımı verəsən.

Xacə quluna buyurdu ki, gətir bu qardaşıma bir fül (yəni qara pul) ver.

Dərviş dedi ki, ey xacə, niyə qismətdə insaf eləmədin?

Dedi:--Xamuş ol ki, əgər sair qardaşlarımız bizim təqsimimizdən xəbərdar olub gəlsələr, sənə bar

füls də vüsul olmaz.

OĞRU HEKAYƏSİ

Bir oğru bir şəxsin libasını oğurladı. Aparıb bazarda bir dəllala verdi ki, satsın. İttifaqən o libası ondan dəxi oğurladılar. Oğru əliboş yoldaşlarının yanına gəldi.

Ondan soruşdular ki, libası neçəyə satdın?
Dedi ki, o qiymətə ki, almışdım. Yəni məndən dəxi oğurladılar.

ÇƏPGÖZ HEKAYƏSİ

Bir əhvəldən (yəni çəp) bir nəfər şəxs soruşdu ki, bu söz doğrudur ki, deyirlər çəplər biri iki görür?

Dedi ki, bu söz məhz yalandır. Əgər bu söz doğru olsaydı, siz ki, iki nəfərsiz, gərək mən sizi dörd görəydim.

Bavücudi ki, sual verən bir nəfər idi.

KORUN HEKAYƏSİ

Bir şəxs bir kora dedi ki, mən belə eşitmişəm ki, allah-taala hər kəsi kor eləsə, əvəzində ona bir yaxşı şey əta elər. Aya, sənə nə mərhəmət edibdir?

Kor cavab verdi ki, allah-taala mənə bunu əta edibdir: sən

kimi qəlbi qəsavətli, dilşikən və dilazar olan şəxsin nəhs
üzünü görmürəm.

Sail sualından şərmsar oldu.

KORUN HEKAYƏSİ

Bir nəfər əma şəbi-yeldadə səbusun abi-zülal ilə malamal
edib, əlinə bir ədəd çıraq götürüb gedirdi. Bir şəxs ona tənə
dilin açıb dedi ki, ey kuri-madər-zad, səninçün ki, leylü nəhar
bərabərdir, bu çıraq nə lazımdır?

Dedi:--Bu çıraq əlimə ezümdən ötrü götürməmişəm.
Bəlkə bu mənaya rövşən etmişəm ki, sənin kimi batini kor
olanlar mənə toxunmasın və sovcam sınmasın.

MÜƏZZİN HEKAYƏSİ

Bir nəfər bədsövt olan müəzzin bir çöldə əzan verirdi
və hər yana yüyürüb öz sövtünə qulaq asırdı. Ondan bu əcibə
olan haləti görüb, soruşdular:--Bu nə halətdir?

Dedi ki, xalq mənə deyir ki, sənin sövtün uzaqdan çox yaxşı
gəlir. İndi bu çöldə əzan verib, hər tərəfə yüyürüb qulaq
asıram ki, görüm xalq danışan sözlər doğrudur, yainki yalandır
?

YALANÇI PEYĞƏMBƏR

Bir şəxs mədyun olub xəbti-dimağ eləmişdi.
Buna görə peyğəmbərlik iddəası elədi. Onu padşah ehzar
edib ki, belə məsmu oldu ki, həqq-təala sənə nübüvvət əta
qılıbdır.

Dedi:--Bəli,

Padşah dedi-ki, peyğəmbərlər qeybdən xəbər verirlərdi,
sən necəsən?

Dedi ki, mən də qeybdən xəbər bilirəm.

Padşah dedi ki, de görüm, bu halda mənim qəlbimdən nə xütur
eləyir?

Dedi ki, ey padşah, bu halda sən fikr edirsən ki, guya mən
yalançı peyğəmbərəm. Səhvinə istiğfar elə.

Padşah xəndan oldu və onun təqsirindən keçib, ənam və xəl
ət verdi.

DƏLLƏK VƏ XACƏ

Bir dəllək bir xacənin başın tərəş qılırdı. Dəlləyin əli
titrəyib bir cüzi onun başından məcruh elədi. Xacə fəryad
elədi:--Ey ustad, başımı kəsdin!

Dəllək dedi ki, sakit ol, kəsik başdan səs çıxmaz.

PADŞAH VƏ ZƏRİF

Bir zərifdən bir günah sadir olmuşdu. Padşah hökm elədi ki, onun burnunu deşib, bir ip taxıb küçə və bazarı dolandırınlar. Zərif ərz elədi ki, ey padşah, mənim burnumun iki deşiyi var, üçüncü deşik mənə lazım deyil. Padşah güldü və onun təqsirindən keçdi.

ƏRƏB VƏ NAQƏ

Bir ərəbinin on dəvəsi var idi. Birinə süvar olub, doqquzun qabağına salıb gedirdi. Dəvələrin saydı gördü ki, doqquzdur. Amma süvar olduğun saymadı. Dedi ki, bəs dəvənin birin itirmişəm. Aşağı düşüb hər tərəfi axtardı. Bir əsər görməyib müraciət qıldı gördü ki, dəvəsi ondur. Yenə süvar oldu. Bir qədər yol gedəndən sonra dəvələrin saydı, yenə gördü ki, doqquzdur. Yenə aşağı düşüb hər tərəfi axtardı. Bir əsər mövcud olmadı. Məavidət qıldı, gördü ki, dəvə yenə ondur. Dedi ki, bəs mən süvar olanda dəvənin biri nabud olur; yaxşı budur ki, piyada yol gedim, ta ki dəvə itməsin.

KAR VƏ MƏRİZ

Bir nəfər kar olan şəxs bir mərizin əyadətinə gəldi.
Soruşdu:--Necəsən?
Məriz dedi ki, ölürəm.
Kar elə bildi ki, deyir, yaxşıyam. Dedi ki, əlhəm-düllah.
Və yenə soruşdu ki, qıza nə yeyirsən?
Dedi ki, zəhrimar.
Kar dedi ki, nuşi-can olsun!
Soruşdu:--Təbibin kimdir?
Dedi ki, əzrail.
Elə bildi ki, deyir filan təbib. Dedi ki, qədəmi düşərli olsun!

Bu məsəl ondan qaldı ki, «karın könlündəki».

DƏRVIŞ VƏ ZƏRİF

Bir zərif bir dərvişin evinə qonaq gəldi. O dərviş damının üstünə çox nazik ağaclar döşəmişdi. Hər saatda ağaclar üstə olan torpağın kücündən səs eləyirdi. Zərif dedi ki, ey dərviş, məni bir özgə evə apar. Qorxuram ki, bu ev uça.

Dərviş dedi ki, qorxma, bu səda ki dirəklərdən gəlir «külli şeyün səbbəhə bihəmdihi»[1] mövcibi ilə allah-taalaya zikr eləyirlər. Zərif dedi ki, qorxuram ki, zikrdən sonra səcdə eləyələr.

[İstinad1: Hər şey ona (allaha) zikr edir]

İFLASA UĞRAMIŞ TACİR

Bir nəfər tacir bildir bərşikəst olmuşdu, biri bu il. Bildir şikəst olan tacir bu il şikəst olana rast gəlib soruşdu ki, keyfin necədir? Dedi ki, bildir səninki kimi. Dedi ki, məgər bildir mənimki necə idi? Dedi:--Bu il mənim keyfim kimi.

İSKƏNDƏR və Dəli

İskəndər Zülqərneyn bir divanəyə dedi ki, məndən bir şey istə. Divanə dedi ki, səndən təvəqqə eləyirəm ki, bu milçəklərə hökm elə ki, məndən uzaq olsunlar. Dəxi mənə azar və əziyyət verməsinlər.

Soltan dedi ki, ey divanə, məndən bir şey təmənnə qıl ki, mənim təhti-fərmanımnda olsun.

Divanə dedi ki, zəif olan məxluqa ki, sənin təsəllütün yoxdur, bəs səndə nə var ki, mən səndən xahiş qılam ?!

PADŞAH VƏ VƏZİR

Bir dəfə bir padşah vəzirlərindən birinə dedi ki, ey vəzir, görəsən dünyada bir elə yer olurmu ki, orada milçək olmaya?

Vəzir dedi ki, ey padşah, adam olan yerdə milçək olur.

Bir gün padşah hamam vəzirlə bir şəhərdən bəid olan səhraya şikara getmişdi. Padşah vəzirlə bir guşeyi-pünhanə çəkilib, vəzirə dedi ki, ey vəzir, xilafi-təqrir, bu sərzəmində ki, bir adam yoxdur, bəs bu milçəklər nədir? Vəziri-dilir dedi ki, ey sahibsərir, mən demişəm ki, adam olan yerdə milçək olur. Əgər sən özüvü adam hesab eləmirsən, mən ki əlhəmdülla, özümü adam hesab eləyirəm.

PADŞAH VƏ ŞAİR

Bir gün bir padşah bir şairdən rəncidə olub, qətlinə hökm elədi. Buyurdu ki, cəllad gəlsin!

Şair g padşahın müəlimlərinə dedi ki, siz hələ cəllad gəlincə, mənim başıma qapaz və üzümə sillə vurun.

Padşaha bu söz xoş gəlib, onun qətlindən keçdi..

TÜLKÜ VƏ ÇAQQAL

Rubah bir şəğal ilə bir biyabanda gedirdilər. Qəzadan ittifaq bunların yolları qurdların qəbristanına düşdü.

Rubah şəğalə dedi ki, əl götür, ğafirül-xətiat dərgahına ki, bu mərhumlar üçün bir xeyr-dua eləyib, tələbi-məğfirət qılaq.

Şəğal rubaha dedi ki, bu dirrəndələr ilə sənə nə aşinalığın var imiş?

Rubah dedi ki, sənə səmi-humayunuva vasil olmayıbdır ki, bunlar bizim abavü əcdadımızın rəiyyət və zəhmətkeşləri olublar?

Şəğal dedi ki, haşa və kəlla, mən bu mənaya vaqif deyiləm. Amma ziyadə arzu edərdəm ki, kaş bu sibailərin biri zində və hazır olaydı, sən bu məquləni onun hüsurunda təqdir edəydin.

AVROPALI VƏ TAMAHKAR

Firəngistanın əyanlarından bir mutəməvvil olan şəxs bir qitə dilgüşa olan bağ saldırmışdı. Həmin busitansəranın tağında yazdırmışdı ki, bu bağ mutəəlliqdır ol mərdi-mücərrədə ki, dünyada heç bir şeyə tamah və ehtiyacı olmaya.

Bir gün bir tamahkar olan dövlətli bağ sahibinin hüsuruna hazır olub, nəqli-təmənnadan bu günə səməri-murad xahiş qıldı ki, bəndənin cəmi dünyadan bir zəda tamahım və ehtiyacım yoxdur. Bəs bu bağı mənə mərhəmət qıl.

Sahibi-bağ dedi ki, əgər səndə tamah və ehtiyac olmasaydı, bağı məndən xahiş qılmazdın.

Huzurundan ixrac elədi.

İSKƏNDƏR İBN FİLİPPİN HEKAYƏSİ

Bir gün İskəndər ibn Filipp ki, padşahi-Rum idi, ətrafında məcmə olan əşxasa dedi ki, mən ömrümdə heç bir saili feyzi-nəvalımdan məhrum etməmişəm. Hər nə ki məndən xahiş qılıblar--əta etmişəm.

Bu göftarı guş edən bir şəxs ərz elədi ki, ey padşah, mənim üç dirhəm borcum var. İltimas edirəm ki, onu əda buyurasan.

İskəndər dedi ki, padşahlardan bu gunə həqir şey təvəqqe etmək biədəblikdir.

Ol şəxs dedi ki, ey məlik, bəs mənə bir məmləkət bəxş qıl.

İskəndər dedi ki, əvvəlki sualın mənim şənimə layiq deyil idi, ikinci sual səiin.

MÜSAFİR VƏ XƏSİS

Bir şəxs səfərə gedirdi. Onun bir nəfər bəxil olan dostu var idi. Bir gün bəxil olan dostuna dedi ki, səfərə gedirəm, ənküştərini (yəni üzüyünü) mənə ver ki, hər vaxt barmağımda görsəm, yadıma düşəsən. Bəxil dedi ki, nə vaxt ki, istərsən mən yaduva düşəm--boş qalan barmaquva bax, məni yaduva sal. Deki-lən ki, filan vaxtda filan dostumdan yadigarlıq üçün bir üzük istədim, amma

mənə vermədi.

SAİL VƏ LOĞMAN

Bir şəxs Loğman həkimdən sual elədi:

—hikməti kimdən öyrəndin?

Dedi ki, nabinalardan. Çünki korlar bir yeri görməsələr (yəni yoxlamasalar) qədəm qoymazlar. «Qəddi-mil-xürocə qəbləl vüluc»[1]

[İstinad1: Xaric olmanı daxil olmadan əvvəl düşün (yəni bir işə başlarkən onun aqibətini düşün. sonra başla) (məsəl)]

SAİL VƏ HƏKİM

Bir həkimdən sual etdilər ki, sənin qardaşın nə haldadır?

Dedi ki, vəfat elədi.

Dedilər ki, vəfatının səbəbi nə idi?

Cavab verdi ki, «qayətül-həyati mövtün və qayətül-mövti fövtün».

[İstinad1: həyatın sonu ölümdür, ölümün sonu heçlik.]

HEKAYƏT

Bir vaxt əkabirdən birisi bir günahkarın xüsusunda xəlifeyi-Bağdad Əbu-Mənsura şəfaət elədi. Mənsur dedi ki, bu şəxsin çox böyük günahı var. Ol şəxs dedi ki, mən

dəxi təvəqqe eləyirəm ki, bu böyük olan günahdan keçəsən və illa, günahi-səğirdən şəfaətsiz də keçmək olur.

Xəlifə onu bağışladı.

HEKAYƏT

Bir padşah özünün xas olan mülazimlərinin birisinə xəlvətdə dedi ki, sənə bir sirr verim, gərəkdir heç bir kəsə deməyəsən. Mülazim əhd elədi ki, demənəm. Padşah dedi ki, mən öz qardaşımdan bədzənn olmuşam: qorxuram ki, məni öldürə. Sən gərək həmişə məni mühafizət edəsən. Və əgər ondan bir hərəkət bilsən, fürsət verməyib onu öldürəsən.

Padşahın mülazimi bu sirri onun qardaşına dedi. Şahın qardaşı mülazimdən çox rizaməndlik elədi.

Qəzadan əngərib vaxtda padşah vəfat elədi. Padşahın qardaşı xətti-səltənətdə əyləşdi. Filhal ki, səltənətə çatdı, qardaşının haman mülazimin tələb qılıb, hökm elədi ki, başın kəsələr.

Dedi:--Ey padşah, mənim günahım nədir?

Dedi:--Sənin günahın odur ki, qardaşımın xələt və ənamından bəhrəvər ola-ola, sən ki onun irrin saxlamadın, mənim sənə heç etimadım yoxdur.

HEKAYƏT

Bir gün bir xacə öz qulamı ilə səyahəti-bustanə getmişdi. Xacə bağdan bir xiyar dərdi,, öz qulamına verdi. Qəzara haman xiyar nəhayət acıydı. Qulam o xiyarı şirin-şirin yedi. Xacə

bir löqmə və xiyardan qulamın əlindən alıb öz ağzına qoydu. Gördu ki, zəhri-hələhildən bir nişanədir. Dedi ki, ey qulam, bu acılıqda xiyarı belə şirin-şirin nə üçün yeyirdin?

Qulam ərz elədi ki, ey xacə, mən bəndə sənin mübarək olan əlindən çox şirin olan şərbətlər içmişəm. İnsafım rəva vermədi bir təlxi olan xiyarı ki sənin əlindəndir, acıdır, deyib yerə atam.

Xacə qulamın ədayi-şükr-nemətin görüb ol qulamı azad elədi.

HEKAYƏT

Harun-ər-Rəşidin bağbanı bir gün bostandan xəlifə xidmətinə üç ədəd xiyar nubar gətirdi. Bağban xəlifənin məclisində ayaq üstə durmuşdu, ənam təmənnası var idi. Xəlifə bıçağıyla xiyarları bir-bir kəsib qabıqlı-qabıqlı hər üçün yedi. Qurtarandan sonra bağbana ənam verib yola saldı.

Nədimlərindəi bir nəfər ərz elədi ki, bu gün xəlifədən qəribə əhval müşahidə olundu: üç nübar olan xiyardan bir dilim bir kimsəyə vermədi. Bunda nə hikmət var idi?

Harun dedi ki, əvvəlinci xiyarı kəsib bir parça ağzıma qoydum, gördüm ki, zəhri-qatildən bir əlamətdir. O səbəbdən onu özüm yedim, qorxdum sizə ondan təarüf edirəm, siz bitəəmmül deyəsiniz ki, nə acı xiyardır, biçarə bağban ki, ənam fikrilə nubar gətiribdir, xəcalət çəkə. Fikr elədim ki, ikinci xiyarı kəsərəm, əgər şirin çıxsas, onu sizə təqsim eləyəm. Ol dəxi acı çıxdı. Üçüncü xiyar olardan bədtər çıxdı. O səbəbdən sizə vermədim. Və illa, mən elə qarınqulu deyiləm.

HEKAYƏT

Səhl ibn-Fəzl öz vəzirlik zamanında dostlarından bir nəfərə dedi ki, xalqın tərəddüdündən təngə gəlmişəm və adamların şikayətindən məlul olmuşam. Ol dostu ona dedi ki, ey Səhl, izzət balışın dalından və [başının altından] götür, vəzirlikdən əl çək, mənə ver; dəxi heç kəs sənəin yanuva gəlməz və zəhmət verməz.

HEKAYƏT

Bir hakim qulluqdan məzəl olmuşdu, cəzə-fəzə qılıb ağlayırdı. Bir şəxs ona dedi ki, heyf ki, bir sən kimi hakim xidmətdən məzəl olsun.

Hakimi-məzəl dedi ki, belə təsəvvür eləmə ki, mən məzəl olduğum səbəbdən ağlayıram. Lavəlla, indi peşiman olmuşam ki, sahibixtiyar olan vaxtda hər kəsə ki yaxşılıq elədim, niyə ziyadə eləmədim və niyə bir kəsə yamanlıq elədim?

HEKAYƏT

Bir padşahi-dərvişdust bir nəfər abidin ziyarətinə getdi. Ərz elədi ki, ey şeyx, mən istəyirəm ki, həccə gedim, amma ümənayi-dövlət və cəmi rəiyyətlərim razı olmurlar ki, vilayət bisahib qalsın. Mən belə eşitdim ki, sən iyirmi dəfə Məkkeyi-müəzzəməyə müşərrəf olmusan. Nə olur ki, bir həccinin savabın mənə satasan ki, mənə itaət hasil olsun, sənə dövlət. Abid dedi ki, ey məlik, doğrudur ki, mən iyirmi beş dəfə həccə müşərrəf olmuşam. Çünki mən əvəmünnas kimi şöhrət üçün və fəxr üçün getməmişəm. Mən hər dəfədə payi-piyadə getmişəm və hər bir məkanda, mənzillərdə ibadətlər eləmişəm, bəlkə allah-taala mənim hər bir qədəmimə

bir həcc və bir ömrə savabın yazıbdır.

Mən bu həcclərimin cümləsini sənə sataram. Bismillah!

Padşah dedi ki, ey şeyx, mənim cümlə xəzanə və mülk və əmlakım ona baha deyildir, necə almaq olur?

Padşah soruşdu ki, nə təriq ilə?

Abid dedi ki, ey padşah, sən bir məzlumun ədalətlə dadına yetdiyin savabı mənə ver, mən cəmi həcclərimin savabın sənə verim.

Bəs bu hekayətdən məlum olur ki, bir məzlumun dadına yetmək yüz min həccdən əfzəldir.

HEKAYƏT

Abdulla Tahir bir gün öz oğluna dedi ki, ey nuri-dideyi-girami,aya dövlət bizim xanədanda nə vaxta kimi qalacaq?

Oğlu cavab verdi ki, madam ki, büsati-ədlü dad və fərşi-insafü mürüvvət bu eyvana döşənəcəkdir.
Zira ki, binayi-səltənət rışteyi-ədalətlə mənsub və mərbut

HEKAYƏT

Bir gün bir inəfər şəxs hakimlərdən birinə öz dərdin şikayət elədi. Ol hakim ona qulaq asmadı.
Üçüncü dəfə ərz elədi, hakim qəzəbnak
olub itabla ona dedi ki, get, nə vaxta kimi dərdi-sər verəcəksən?

Ol şəxs dedi ki, ey hakim, sənın başın dura-dura bəs dərdisərimı kimə verım?

Ol hakımə bu sözün lətifəsi xoş gəlib, onun hacətin rəva Elədi.

HEKAYƏT

Bir gün bir padşah sübh tezdən şəhərdən çıxıb, şikara gedərkən bir nəfər bağban onun qabağına gəldi. Çıynində bel var idi. Padşahın atı ondan hürküb, padşahı yıxdı. Padşah onun qətlinə hökm elədi və dedi ki, sən nə şum adam imişsən ki, mən sənə rast gəldim, atdan yıxıldım?

Ol bağban dedi ki, ey padşah, gör sən necə şumsan ki, mən sabah-sabah sənə rast gəldim, ölümə getdim. Padşahın bu sözdən xoşu gəlib onun qətlindən keçdi.

HEKAYƏT

Çün Hatəmi-Tai vəfat elədi, onu dəfn elədilər. Qəzara Hatəmin qəbri bir məhəldə vəqə olmuşdu ki, seldən qəbrə xələl yetişirdi. Hatəmin oğlu Ədi nam Hatəmin qəbrin açdı ki, onun nəşin seldən salamat olan məkana nəql eləsin. Gördülər Hatəmin tamam əzası tökülüb, və lakin iki əlləri salamat qalıbdır. Xələyiq bu hala təəccüb elədilər. Bir piri-kühənsali-cahandidə o camaatın arasında var idi. Dedi ki, təəccüb eləməyin ki, o, bu əllərlə çox möhtaclara ehsanlar edibdir

HEKAYƏT

Günahkarlardan bir nəfər bir padşahi-ərəbin xidmətinə gəldi. O, padşahların əqrəbasından çox adamlar öldürmüşdü. Padşah ona dedi:--

Bu qədər günahın ola-ola, sən nə cürətlə mənim hüzuruma gəldin?

Dedi ki,ey məlik,hərçənd mənim günahım böyükdür, amma bilirəm ki,

sənin rəhmin mənim günahımdan böyükdür.

Padşaha onun sözü xoş gəlib onun

günahlarından keçdi və

vüzəralardan birisi ərz elədi ki, ey məlik, onun bu qədər günahı

ola-ola, sən onun bir sözünə aldanıb ondan əl çəkdin.

Padşahi-ərəb dedi ki, belə deyil. Mən fikr elədim

ki, əgər ondan intiqam alsam, mənim nəfsim şad ola-

caq; əgər əfv eləsəm, onun könlü şad olacaq və mən

savaba vasil olacağam. Əfvdə bir ləzzət vardır ki,

intiqamda yoxdur.

HEKAYƏT

Həmişə məmun xəlifə deyərdi ki, əgər xəlayiq bilsələr ki, mənim

üçün əfvdə nə ləzət var, əlbəttə mənim dərgahıma günah töhfəsindən

qeyri özgə töhfə gətirməzdilər.

HEKAYƏT

İskəndər Ərəstudan soruşdu ki, filan günahkarın barəsində nə cəza gərəkdir?

Həkim cavab verdi ki, ey padşah, əgər günah olmasaydı, əfv sifəti ki fəzilətlərin əfzəlidir, bir kimsənədən zahir olmazdı. Bəs günah əfvin ayinəsidir və günahkar o sifəti-alinin zühuruna səbəbdir.

İskəndər dedi ki, əfv etmək nə vaxtda yaxşıdır?
Həkim dedi ki, zəmani-qudrətdə.

HEKAYƏT

Bir padşah bir düşmənə zəfər tapdı, onu əsir elədi. Ona itabla xitab elədi ki, özünü necə görürsən?
Cavab verdi ki, allah-taala bir şeyi dost tutur ki, o əfvdir və sən bir şeyi dost tutursan ki, o zəfərdir.
Çün allah-taala sənin xahişini əmələ gətirdi, sən də allah-taalanın xahişin əmələ gətir.
Padşahın bu sözdən xoşu gəldi, onu əfv elədi.

HEKAYƏT

Soltan Səncərin müqərrəblərindən biri bir günah [iş] tutmuşdu. Soltan xəvaslarının biri ilə ol günahkara cəza vermək barəsində məşvərət və məsləhət qıldı. Ol şəxs dedi ki, əgər mən padşah olsaydım, onu öldürərdim.
Soltan dedi:--İndi ki, sən padşah deyilsən, gərək mənim girdarım

sənin xilafuva olsun, mən onu əfv elədim. Əgərçi günah ondan yaman görünürdü, "amma əfv eləmək məndən yaxşı görünür.

FƏRD

Bəndələrdən nə qədər sadır ola cürmi-əzim, Leyk əfv etmək ol cürmü dəxi əzəmdir.

HEKAYƏT

Harun-ər-Rəşid ki, xəlifeyi-Bağdad idi, onun əsrində bir nəfər ərəbi ki, səhralarda, şurəzar olan yerlərdə nəşv-nüma tapmışdı, müddəti-ömründə bir saf olan şirin su görməmişdi. Bir gün azuqə təhsili üçün vətəndən çıxıb bir özgə diyara mütəvəccəh olmuşdu. Bir pakizə olan yerdə yağışdan cəm olmuş bir göl gördü. Bir qədər o saf sudan içdi, gördü ki, çox şirin sudur. Öz-özünə dedi ki, yəqin bu su cənnətdən bu yerə tökülübdür. Dedi:--Əcəb

oldu, bu sudan töhfə apararam xəlifeyi-Bağdada, ənam və caiz allam. Belə su xəlifə görməyibdir.

Bəs ərəbi o sudan tuluğun doldurub Bağdada rəvan oldu. Qəzara, İki ağac yol Bağdada qalmış, xəlifə xəvasları ilə şikara gedirkən ərəbiyə rast gəldi. Ərabi xəlifənin cəlalından bildi ki, xəlifədir. Yol kənarında durub xəlifəyə dua dilin açdı.

Xəlifə ondan soruşdu ki, ya əxəl-ərəb, hansı qəbilədən sən?

Cavab verdi ki, filan qəbilədən.

Dedi hara gedirsən?

Dedi ki, sənin xidmətə cənnət-suyu gətirmişəm.

Xəlifə qulama dedi ki, bir cam o sudan doldurub mənə ver.

Çün xəlifə bir cürə o sudan içdi, gördü ki, göl

suyudur ərəbinin tuluğunda qalıb dəxi ziyadə təəffün edibdir.

Camı qulama verdi, buyurdu ki, bu su heyfdir, tök camdakı suyu tuluğa və bu tuluğu ərəbidən alıb göndər Bağdada və tapşır ki, bu sudan bir kimsənə içməsin, tələf olmasın.

Bəs üzün tutub ərəbiyə dedi ki, məndən nə xahiş qılırsan?

Ərabi dedi ki, «xəlifətül-müslümin haza maül cənnəti»,

səninçün cənnət suyu gətirmişəm, gərək mənə yüz, qızıl pul verəsən.

Xəlifə yüz qızıl pul ona verdi. Ərabi şadman dərhal qəbiləsinə şitab qıldı,

Əyan Həzrətdən sual etdilər ki, ya xəlifə, bunda nə hikmət vardı ki, cənnət suyundan bizə bir qətrə vermədin? Onu saxlamaqda mübaliğeyi-ziyadə buyurdun? Bağdada göndərdin və ərəbiyə ənam edib ələl-icalə müraciətinə təkid elədin?

Xəlifə cavab verdi ki, bu ərəbi ki, filan qəbilədo olur, ol sərzəmin bir şurəzar olan kəsif yerdir. Bu ərəb müddəti ömründə bir saf və şirin və cari olan su görməyibdir, biyabanda yağışdan cəm olan suyu görüb, cənnət suyu hesab edib, mənim üçün ənam ümidi ilə töhfə gətiribdir. Mən içdim, gördüm ki, çox mütəəffin, nakuvara sudur. Sizə ki, ondan bir şürbə vermədim, qorxdum ki, içə bilməyib bir söz deyəsiz, ərəbinin damağına dəyə və o ki tapşırdım ki, heç bir kəs bu suya dəyməsin, bu fikirlə onu dedim ki, ərəbi xatircəm olsun ki, ol su nəhayətdə mənə xoş gəlibdir və ol ki ərəbiyə ənam edib öz qəbiləsinə müraciətinə israr elədim, ondan ötrü idi ki, ərəbi, məlum olur ki, Bağdadda cari olan nəhri -əzim Dəcləni görməyibdir, ta Bağdada gedib Dəcləni görüb xəcil olmasın.

HEKAYƏT

Soltan Məlik şah Səlcuqi bir gün İsfahan şəhərinin Zindərud çayının kənarında şikara məşğul idi. Onun mulazimlərindən biri bir mərgzarda bir kök inək gördü. Tutub ol inəyi zibh elədi, Ətindən kabab bişirdi, yedi.

İnək sahibi bir nəfər əcuze övrət idi. Məlik şahın şikardan qayıdan vaxtında Zindərudun körpüsünün üstündə atının cilovundan tutdu. haman qulam gəlib

əlindəki taziyanə ilə ol övrəti vurdu ki, ey biədəb, əldən qoy!

Padşah bildi ki, ona zülm olubdur. Qulamı mən elədi.

Ol övrət dedi ki, ey pəsəri-Arslan, əgər mənim dadıma bu Zindərud çayının körpüsündə yetməsən, puli-siratda damənüvü tutacağam. İndi haisın qəbul eləyirsən?

Soltan bu sözün məhabətindən piyada oldu, dedi ki, ey ana, o körpüdə cavab verməyə taqətim yoxdur, kim sənə zülm edibdir, bəyan elə?

Övrət dedi:--Ey məlik, həmin qulam ki, mənim başıma taziyanə vurdu, bu gün mənim bir rəs inəyimi zibh edib, kabab edibdir. Mən bir dul övrətəm, dörd baş yetim ol inəklə məişət qılırdıq.

Məlik şah buyurdu qulami-nafərmanı qətlə yetir-ilər və özünün məxsusi olan vəchi-hələlindən iyirmi rəs inək ol pirəzəni-məzluma əta elədilər. Pirəzən şad olub rəvan oldu və Soltan Məlik şah öz dadxahlığına səcdeyi-şükranələr qıldı.

BALAÇA QARIŞQA VƏ TƏPƏ

....Hükəmayi-hind öz kitablarında mərqum ediblər ki, bir murçə bir təllin torpağını bir sair yerə nəql etməyə kəməri-himmət bağlamışdı. Bir quş gördü ki, bir zəif olan şey süruri-təmam və vəcdi-malakəlam ilə dəstu pa çalib bir təllin torpağını daşımağa səy və təlaş qılır. Dedi ki, zəif və nəhif əcibə olan, əmri-məhalə mürtəkib olmusan. Bu nə işdir ki, mübaşir olursan?

Murçə dilə gəlib dedi ki, mənim bir nəfər məşuqəm var, o mənə deyibdir ki, əgər mənim vüsalıma talibsən və dövləti -didarıma rağibsən, gərəkdir ki, bu təllin türabını filan

yerə nəql edəsən. İndi mən səy edirəm şərti əmələ gətirəm.

Quş ona dedi ki, ey biçarə, bu arzu ki, sənin kön-lündədir, qüdrətindən çox bəiddir. Qolunda o tavana yoxdur ki, gümanın əmələ gələ. Murçə ümidini itirmədi. Dedi ki, mən öz səyimi elərəm, əgər muradım hasil olmasa da, dost hüsurunda üzrüm qəbuldur.

Bəs hər işdə səy eləmək lazımdır.